

Fransa'daki Sivil Toplum Kuruluşlarınca Uygulanan Türkçe Eğitimi Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ve Önerilen Çözümler * **

Problems Encountered and Suggested Solutions in the Process of Turkish Education Implemented By Non- Governmental Organizations in France

Reyhan BALLI¹, Bayram BAŞ²

¹Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi.
balli.reyhan@gmail.com

²Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi.
bayrambas@gmail.com

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 21.07.2022

Yayına Kabul Tarihi: 05.12.2022

ÖZ

Bu çalışmada Fransa'da bulunan Türk sivil toplum kuruluşlarınca uygulanan Türkçe eğitimi sürecinin incelenmesi amaçlanmıştır. Daha önceki çalışmalar "Anadili ve Kültür Dersleri" (Enseignement des Langues et Cultures d'Origine / ELCO) ve "Uluslararası Yabancı Dil Dersleri" (Enseignements Internationaux De Langues Etrangères / EILE) kapsamında olan okullardaki Türkçe dersleriyle ilgilidir. Bu sebeple bu çalışmada sivil toplum kuruluşlarınca yürütülen Türkçe derslerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma, Türkçe dersine yönelik öğretim programı, ders materyalleri ve mevcut eğitim ortamına yönelik sorunlar ve çözüm önerileri çerçevesinde yapılandırılmıştır. Araştırma, iç içe geçmiş tek durum çalışması ile desenlenmiş nitel bir çalışmadır. İnceleme nesnelerini, Paris'te bulunan sivil toplum kuruluşları, bu kuruluşlarda kullanılan eğitim programları ve materyalleri oluşturmaktadır. Çalışma grubuna, DİTİB ve Milli Görüş öğretmenleri, bu derneklerde Türkçe derslerine katılan 9-15 yaş grubundaki 15 öğrenci ve velileri dâhil olmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak görüşme ve doküman incelemesi kullanılmış, veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada, sivil toplum kuruluşlarında

---

* **Alıntılama:** Ballı, R. ve Baş, B. (2022). Fransa'daki sivil toplum kuruluşlarınca uygulanan Türkçe eğitimi sürecinde karşılaşılan sorunlar ve önerilen çözümler. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2351-2391.

**Bu çalışma Prof. Dr. Bayram Baş danışmanlığında yürütülen "Fransa'daki sivil toplum kuruluşlarınca uygulanan Türkçe eğitimi sürecinde karşılaşılan sorunlar ve önerilen çözümler" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bildiri olarak sunulmuştur.

yürütülen Türkçe öğretim sürecine yönelik bulgular sunulmuştur. Türkçe dersi esnasında karşılaşılan sorunlar; “müfredat, ders materyallerine ve öğretim programına, öğretmen seçimine, ders işlenişine, öğretmen, öğrenci ve veli iletişimine ve öğrencilerin konuşma dili olarak Fransızca'yı seçmesine bağlı sorunlar” kategorileri altında bulgulanmıştır. Araştırmada kategorilendirilmiş sorunlara yönelik olarak öğretmen, öğrenci ve velilerce sunulan çözüm önerileri de aktarılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İki dillilik, İki dillilere Türkçe öğretimi, Fransa'da sivil toplum kuruluşları, Fransa'da Türkçe eğitimi

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the Turkish education process implemented by Turkish non-governmental organizations in France. In previous studies, important information has been identified about the "Mother Tongue and Culture Lessons" (Enseignement des Langues et Cultures d'Origine / ELCO), and "International Foreign Language Lessons" (Enseignements Internationaux De Langues Étrangères / EILE). For this reason, in this study, it is aimed to examine the Turkish lessons conducted by non-governmental organizations. The research has been structured within the framework of the curriculum, course materials, problems and solution proposals for the current educational environment for the Turkish lesson. This research is a qualitative study patterned with a single nested case study. The research objects of this study consist of non-governmental organizations, training programs and materials used in these organizations. The study group included DITIB and Milli Gorus teachers, 15 students aged 9-15 who attended Turkish lessons, and their parents. In the study, interview and document analysis were used as data collection tools, and the data were subjected to content analysis. In the research, findings regarding the Turkish teaching process carried out in non-governmental organizations were presented. The problems encountered during the Turkish lessons provided by non-governmental organizations were categorized as follows: problems related to the curriculum, course materials and curriculum, teacher selection, the way the lesson is taught, teacher, student and parent communication, and students' choice of French as the spoken language. Solution suggestions presented by teachers, students and parents for the defined problems were finally classified as a result of the study.

Keywords: Bilingualism, Teaching Turkish to bilinguals, Non-Governmental Organizations in France, Turkish education in France

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'da yaşayan Türk vatandaşı sayısı 7.770'tir. Bu sayı 1954'te 5.273'e düşmüş olsa da 1965'te imzalanan işgücü anlaşmasından sonra 7.628'e yükselmiştir. 1972 yılında 50.860'a yükselmiş, 1982'de ise 123.540'a ulaşmıştır. Aile birleşimi politikasından erkenden faydalanan Türk işçileri memleketlerinde kalan eş ve çocuklarını yanlarına almaya başlamıştır. Bu durum Fransa'daki Türk nüfusunun hızla

artmasına sebep olmuştur. 2004 yılında sayı 326.000'e ulaşırken Ocak 2014 için T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı nüfusun tahminî olarak 611.515 olduğunu bildirmiştir. 6 Şubat 2019'da Dışişleri Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre ise Fransa'da resmî olarak kayıtlı olan Türk vatandaşlarının sayısı 700.000'e ulaşmıştır (BBC, 2019).

Her geçen yıl Fransa'da Türk nüfusu artmaktadır. Bu demografik artışa sebep olan iki temel unsur vardır: Birincisi Fransa'da yaşayan Türk kökenli kadınlarda doğum oranının yüksek olmasıdır. Demografi uzmanı François Héran'a göre, Fransa'daki Türk kökenli kadınların kadın başına ortalama 3,1 çocuğu vardır ki bu sayı Türkiye'de 2,1'dir. Göçmen olmayan kadınlarda ise doğum oranı kadın başına 1,9'dur (Trippenbach, 2019). İkinci ana unsur ise hâlâ göçün devam etmesidir. Yasal veya yasadışı olarak "aile birleşimi" sebebiyle Türkiye'den Fransa'ya göç devam etmektedir (Causeur, 2021).

Fransa'ya ilk göçen Türkler kendilerini yalnız hissetmemek, dinî ve kültürel değerlerini kaybetmemek için bir arada bulunmaya gayret göstermişlerdir. Buldukları ülkede asimile olmamak, kendi dinî değerlerini ve kültürlerini korumak ve ön planda tutmak için dernekler kurmaya başlamışlardır. Önceleri Cuma ve Bayram namazları için Arapların da mensup olduğu camilere giden Türk vatandaşları dillerini anlamamaları sebebiyle kendilerini yabancı hissetmişlerdir. Bu durum yukarıda da belirtildiği üzere Türk – İslam kültürünü korumak amacıyla dernekleşme hareketinin başlamasına sebep olmuştur. Dernekler sadece ibadet etmek için değil, aynı zamanda kültürel faaliyetlerin de yapılması maksadıyla kurulmuştur. Bu dernekler, lokal, bakkal, mescit, kütüphane, dershaneden meydana gelmektedir. İmkanları kısıtlı olan vatandaşlar, eski bir sinema salonunu, terk edilmiş bir fabrikayı veya müstakil evleri camilere dönüştürerek birlik ve beraberliğin sağlanabilmesi için yoğun çaba sarf etmişlerdir. Zamanla eski dernek binaları yenilenmiş, birçok farklı dernekler kurulmuştur (Arabacı, 1997).

Öncelikle Fransa'da ilk kurulan derneklerden birisi olan Anadolu Kültür Merkezi (Le Centre Culturel Anatolie) 1984 yılında bir grup Türk ve Fransız tarafından Fransa'ya Türkiye'yi daha iyi tanıtmak amacıyla kurulmuştur. Türk ve Fransız devletinden maddi destek almayan bu dernek, 3000'den fazla üyesiyle Türk toplumunu ilgilendiren önemli

bir dernek konumundadır (Onger, 2010). Bu kültür merkezinde konferanslar düzenlenmekte ve Türkçe- Fransızca dersleri verilmektedir. Aynı amaç doğrultusunda “A TA TURQUIE” derneği de 1989 yılında Murat Erpuyan ve arkadaşları tarafından kurulmuştur (Centre Culturel Anatolie, 2022). Bu derneğin en önemli amaçlarından birisi Fransa'daki Türkiye imajını düzeltmek olmuştur (Nargül, 2019). Konferanslarla, seminerlerle ve 23 Nisan programlarıyla Türkiye'yi anlatmaya ve Türkiye hakkındaki ön yargıları yok etmeye çalışmışlardır. Fransa'da faaliyet gösteren derneklerden biri diğeri de DITIB'tir. 1986 yılında Fransa'da Türkiye Cumhuriyeti'nin denetiminde Türk vatandaşlarının doğru bir şekilde bilgilendirilmesi, eğitilmesi amacıyla ve dinî değerlerini muhafaza etmelerine yardımcı olmak için kurulmuştur (DITIB, 2020). DITIB, 2001 yılında Fransa'da kurulan Fransa Türk Müslüman Dernekleri Koordinasyon Komitesi'ne (Comité de Coordination des Musulmans Turcs de France) bağlıdır (Observatoire-Immigration, 2021) ve Fransa genelinde 265 derneği bulunmaktadır (Sarıtaylı, 2020). İslam Toplumu Milli Görüş (IGMG / CIMG) dinî ağırlıklı faaliyetlerde bulunmak için 1995'te kurulmuştur. Dinî değerlerin korunması için kurulan bir başka dernek ise Süleyman Hilmi Tunahan'ın destekçileri tarafından kurulmuştur. Bu dernek 1986 yılında Avrupa genelinde yaygınlaşmaya başlamıştır (Nargül, 2019). 2009 yılında gençlere yönelik kurulan Hanımeli derneği beklenen ilgiyi göremeyince kadınlara yönelik faaliyetler göstermeye başlamıştır. Türk kültürü festivalleri ve farklı ülkelere geziler düzenleyerek kadınların aktif olmaları sağlanmaktadır.

Artan Türk nüfusu ve kurulan Türk sivil toplum kuruluşlarına karşın son yıllarda Fransız vatandaşlığı alan Türklerin sayısının arttığı bilinmektedir. Güncel verilere göre Fransa'da yaşayan 700.000 kişinin yarısından fazlası Fransız vatandaşıdır (Causeur, 2021). Ancak Fransız vatandaşlığı almak için Fransız politikalarına göre sadece Fransızca konuşmak yeterli değil aynı zamanda Fransız Cumhuriyeti'nin değerlerini de bilip benimseme şartı mevcuttur (Service Public, 2022). Bu durumda Fransa'da doğup büyüyen Türklerin ve Fransız vatandaşlığı alanların Türk dilinden ve kültüründen uzaklaştığı yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir (Akıncı, 2007). Bu sebeple Türkçeyi ve Türk kültürünü unutmamaları için 1978'den 2020 yılına kadar Türk çocuklarının Türkçe

öğrenmeleri için “Anadili ve Kültür Dersleri” (Enseignement des Langues et Cultures d’Origine / ELCO) devam etmiştir. Ayrıca 2021’den itibaren ELCO sistemi kaldırılmış, yerine “Uluslararası Yabancı Dil Dersleri” (Enseignements Internationaux De Langues Etrangères / EILE) programı getirilmiştir (Milletlerarası Antlaşma, 2021). Bununla birlikte Fransa’da ELCO veya EILE sistemine bağlı Türkçe derslerine katılan öğrencilerin sayısı mevcut nüfusa göre oldukça düşüktür. 2000 – 2001 eğitim öğretim yılı verilerine göre Fransa genelinde 11.764 Türk asıllı öğrenci ELCO kapsamında Türkçe dersi almıştır (Senat, 2022). Ayrıca Strasburg Eğitim Ataşeliğinden alınan 2005 verilerine göre Fransa genelinde tahminî 71.732 Türk kökenli öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler, Fransa’da bulunan Türk öğrencilerin yaklaşık üçte birinin Türkçe ve Türk Kültürü derslerine katıldığını göstermektedir (Arı, 2015). Paris konsolosluluğuna bağlı şehirlerde ise 2020 – 2021 eğitim öğretim yılı itibari ile 4000 civarı öğrenci örgün eğitimde Türkçe dersi almaktadır. Ayrıca 1000’in üzerinde öğrenci ebru sanatı, saz kursu ve Türkiye gezileri gibi etkinliklere katılmaktadır. (Paris Başkonsoloslugu, 2020). 270.000 Türk vatandaşının yaşadığı Paris’te örgün eğitimde Türkçe dersi alan öğrencilerin sayısının ne kadar az olduğunu göstermektedir (Saikali, 2020).

Fransa’da Türkçe eğitimi sadece ELCO’yla sınırlı kalmamış 1997’de yayımlanan bir genelgeyle zorunlu ikinci veya üçüncü yabancı diller seçenekleri arasına Türkçe de eklenmiştir (Sénat, 2020). Ayrıca Fransa’nın yükseköğretim kurumu olan Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enstitüsü (INALCO) tarafından Türk dili ve Türk tarihi alanlarında akademisyen yetiştirmek amacıyla kurulan bölümlerde Türkçe öğretimi yapılmaktadır (INALCO, 2020). Fransız Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan “Uzaktan Öğretim Ulusal Merkezi” anlamına gelen “Centre National d’Enseignement à Distance” (CNED) kurumunda da lise son sınıf öğrencilerine yabancı dil olarak Türkçe dersleri verilmektedir. Söz konusu durum ile Türkçe ve Türk Kültürü dersleri alamayan öğrencilerin CNED gibi kuruluşlara katılarak ana dilinden uzak kalmaması sağlanmış olacaktır (CNED, 2020).

ELCO kapsamında verilen derslerin güncellenmesi ve farklı bir programa evrilmesi konusunda görüşmeler gerçekleşmiştir. 2016 yılında zamanın Millî Eğitim Bakanı Najat

Vallaud-Belkacem tarafından ELCO'nun yerine "Uluslararası Yabancı Dil Dersleri" (Enseignements Internationaux De Langues Etrangères / EILE) programı geliştirilmiştir. Fas ve Portekiz bu programın yürürlüğe girmesi için ilk imza atan ülkeler olmuştur (Yabiladi, 2020). Bu sistem, dili ana dili olarak değil, yabancı dil olarak öğretmeyi hedeflemektedir. 2015 yılında Eure Milletvekili Bruno Le Maire de Fransız okullarında "Anadili ve Kültür Dersleri" verilmesini istemediğini belirtmiştir. İlkokul ve ortaokullarda ELCO'nun kaldırılmasını talep etmiştir (Deprieck, 2015).

Türkiye'den gelen öğretmenlerin Fransızca dil becerilerinin istenilen seviyede olmaması ve dil öğreniminin yanında kültür derslerinin öğretilmesinin ilerleyen yıllarda iki devlet arasında sorun teşkil edeceğinin düşünülmesi, ELCO sisteminin kaldırılması için başlıca sebepler olarak görülmüştür. Mulhouse'da yaptığı konuşmada Cumhurbaşkanı; "Millî Eğitim olarak bizim denetlemediğimiz öğretmenlerin Cumhuriyet okulunda ders vermeleri beni rahatsız ediyor ve bu bir problemdir." ifadesi ile ELCO sisteminde görev alan öğretmenleri denetleyememelerinin cumhuriyetle bağdaşmadığını ve bundan dolayı rahatsızlık duyduğunu belirtmiştir (Fortin, 2020). Bu sebeple uzun görüşmeler sonunda Türkiye de EILE olarak adlandırılan yeni sistemi 24 Ağustos 2020 tarihinde imzalamıştır (Journal Officiel de la République Française, 2021).

İmzalanmış olan "Uluslararası Yabancı Dil Öğretimleri" (EILE) programı ilkokullarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesini hedeflemektedir. Ayrıca bu program oluşturulurken laiklik, tarafsızlık ve eğitimin parasız olması gibi ilkelerin Fransız mevzuatına uygun olması kararlaştırılmıştır (Kara ve Yılmaz, 2021).

EILE sistemine göre Türkçe dersi ilkokul ikinci sınıftan (CE1), beşinci sınıfa (CM2) kadar gönüllü olan bütün öğrencilere açıktır. Türkçe derslerinin planlanması ve programlanması Fransız ve Türk yetkililer tarafından sağlanmaktadır. Bu dersler zorunlu okul saatleri (24 saat) dışında ek olarak bir buçuk saat verilmektedir. Öğrencilerin bu derslerde gösterdikleri başarılar sınıf öğretmenlerine bildirilir ve karnelerde yer alır (Milletlerarası Antlaşma, 2021).

EILE sistemi Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi'nin A1 seviyesine göre düzenlenmiştir. Bu derslere katılan öğrencilerin A1 seviyesine ulaşmaları hedeflenmektedir. Ayrıca bu dersleri veren öğretmenler Türk hükümeti tarafından belirlenmekte, maaşları da yine Türk hükümeti tarafından ödenmektedir. Öğretmenlerin en az CEFR'e göre B2 seviyesinde Fransızca bilmeleri gerekmekte ve dil seviyelerini gösteren bir belgeye sahip olmak zorundadırlar (Milletlerarası Antlaşma, 2021).

EILE sistemine göre Türkçenin yabancı dil olması ve isteyen bütün öğrencilere açık olması beraberinde yeni sorunlar da getirmektedir. Öğretmenler farklı dil seviyelerine sahip öğrencilere ders verme konusunda yetkin değilse, Türkçe bilen ve bilmeyen öğrencileri aynı sınıfa almak eğitim açısından yeni sorunlar meydana getirebilir. Ayrıca Türkçe konuşan veliler, çocukları için yabancı dil olarak İngilizce, İspanyolca gibi diller yerine Türkçeyi tercih etmeyebilir. (Dervişoğlu, 2018). Bunlar ve bunlara benzer sorulardan yola çıkarak EILE sisteminin Türk öğrencilere anadili öğrenme konusunda ne kadar katkı sağlayacağı belirsizdir.

Yukarıda belirtilen sorunlar sebebiyle ELCO / EILE programında Türkçe dersi almayan öğrencilerin Türk sivil toplum kuruluşlarında Türkçe dersi aldıkları bilinmektedir. Bu durumda sivil toplum kuruluşlarınca yürütülen Türkçe derslerinin işleniş şekli, öğretim ortamı ve programı hakkında çalışmaların olmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın amacı Fransa'nın Paris şehrinde Türkçe dersi yürüten sivil toplum kuruluşlarında Türkçe dersi sürecinde karşılaşılan sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda şu alt problemlere yanıtlar bulunmaya çalışılmıştır:

1. Sivil toplum kuruluşlarında Türkçe öğretim süreci nasıldır?
2. Sivil toplum kuruluşlarında verilen Türkçe dersi esnasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?
3. Sivil toplum kuruluşlarında verilen Türkçe dersi esnasında karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın yöntemi; modeli, çalışma grubu, inceleme nesnelere, veri toplama araçları, verilen analizi, inandırıcılık ve güvenilirlik başlıkları altında açıklanmıştır.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, iç içe geçmiş tek durum çalışması ile desenlenmiş nitel bir çalışmadır.

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016. s. 41). Durum çalışması ise bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek, bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek ve bir olayı değerlendirmek amacıyla kullanılır (Büyüköztürk vd., 2016. s. 288).

Tek bir durum içinde çoğu kez birden fazla alt tabaka veya birim olabilir, bir durum çalışmasının ilgili durumu, bir durum içinde olabilecek birden fazla alt birime yönelmesine ilişkindir. Bu çalışma da iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Bu kapsamda ele alınan tek durum sivil toplum kuruluşlarında uygulanan Türkçe dersleridir. İç içe geçmiş olma durumunu ise farklı sivil toplum kuruluşlarında kullanılan eğitim materyalleri ve programları alt birim olarak sağlamaktadır.

Araştırmanın İnceleme Nesnelere

Bu araştırmanın inceleme nesnelere, Fransa'nın Paris şehrinde bulunan sivil toplum kuruluşları, bu kuruluşlarda kullanılan eğitim programları ve materyalleri oluşturmaktadır. İncelenen nesnelere künyeleri Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. İncelenen Nesnelerin Künyeleri

Sıra	Kitabın Adı	Yazar	Yayınevi	Yayın Tarihi
1	Anadilim Türkçe Hazırlık 1	IGMG Eğitim Başkanlığı	99names Communicaiton GmbH	2016
2	Anadilim Türkçe Hazırlık 2	IGMG Eğitim Başkanlığı	99names Communicaiton GmbH	2016
3	Temel Bilgiler 1	IGMG Eğitim Başkanlığı	99names Communicaiton GmbH	2012
4	Temel Bilgiler 2	IGMG Eğitim Başkanlığı	99names Communicaiton GmbH	2012
5	Temel Bilgiler 3	IGMG Eğitim Başkanlığı	99names Communicaiton GmbH	2012
6	Orta Öğretim Müfredatı	IGMG Eğitim Başkanlığı	Plural Publications GmbH	2017
7	Temel Eğitim Müfredatı	IGMG Eğitim Başkanlığı	Plural Publications GmbH	2017

Çalışma Grubu

Çalışmanın grubuna, Fransa, Paris'te bulunan DİTİB ve Milli Görüş (CIMG) sivil toplum kuruluşları yöneticileri, Türkçe ve Türk Kültürü dersleri öğretmenleri, bu derslere katılan 9-15 yaş grubundaki 15 öğrenci ve bu öğrencilerin velileri dâhil olmuştur. Çalışma grubu ve inceleme nesnelere belirlenirken dikkat edilen hususlar şunlardır:

1. Paris'in, Fransa'daki Türklerin en yoğun yaşadığı birinci bölge olması (Türklerin %20'si),

2. DİTİB ve Milli Görüş (CIMG / IGMG) sivil toplum kuruluşlarına katılım sayısının daha fazla olmasıdır.

Veri Toplama Araçları

Görüşme

Çalışma, katılımcılarla gerçekleştirilirken yapılandırılmış görüşme ile başlamıştır. Görüşme, sosyal bilimlerde en sık kullanılan araştırma yöntemidir. Briggs (1986) görüşmenin, sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda kullanılan en yaygın veri toplama yöntemi olduğunu savunmakta ve bu durumun, görüşme yönteminin; bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikâyetlerine duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntem olmasından kaynaklandığını belirtmektedir (Briggs'ten aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016). Katılımcılardan gelen cevaplar not alma yöntemiyle araştırmacı tarafından görüşme formuna geçirilmiştir. Ayrıca sorular ve cevaplar ses kayıt yöntemiyle kayıt altına alınmıştır. Ses kayıt yöntemi kullanılmadan önce velilerden, öğretmenlerden ve öğrencilerden hem yazılı hem de sözlü izin alınmıştır.

Doküman İncelemesi

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu nedenle doküman incelemesi oldukça önemlidir. Doküman incelemesinde elde edilen verilerle görüşme sonucunda ulaşılan veriler desteklenmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının eğitim sürecinde kullanmış oldukları ders programları, ders müfredatları ve ders materyalleri incelenmiştir.

Veri Analizi

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler öncelikle düzenlenmiş, kopyası çıkartılmış, özetlenmiş, yorumlanmış ve içerik analiziyle incelenmiştir. İçerik analiziyle "birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları

okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamak” amaçlanmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016)

Eğitim programı ve ders materyalleri içerik analiz ile incelenmiş, ulaşılan veriler daha önce elde edilen bulguların geçerliliğini değerlendirmek üzere kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin yorumlanması aşamasında uzman görüşünden yararlanılmıştır.

İnandırıcılık ve Aktarılabirlik

Araştırmacı katılımcılarla, dokümanlarla uzun süreli bir etkileşim hâlinde olmuştur. Araştırmacının görüşülen kişilerle uzun süre iletişimde olması güven ortamının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca araştırmacının uzun süre alanda kalması olay, olgu, durum ve yorumları katılımcıların bakış açısıyla ortaya koyabilmektedir. Çeşitleme (triangulation) veri kaynakları ile (görüşme ve doküman analizi) elde edilen verilerin birbirlerini teyit amacıyla kullanılması, ulaşılan sonuçların geçerliğini ve güvenilirliğini artırmaktadır. Üçgenleme iki ya da daha fazla veri toplama yönteminin (örneğin, görüşmeler ve gözlemler) ya da iki ya da daha fazla veri kaynağının (örneğin, farklı grup üyeleriyle bireysel görüşmeler) sonuçlarının karşılaştırılmasıdır. Bu şekilde yöntemlerden birinin zayıf yönleri diğer yöntemin güçlü yönleriyle telafi edilebilir (Mays ve Pope, 2000). Bununla birlikte alanda uzmanlaşmış kişilerden, yapılan araştırmayı *incelemesinin istenmesi inandırıcılık konusunda katkı sağlamaktadır.*

Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmanın, hazırlık, veri toplama araçları hazırlama, katılımcıları belirleme, verileri toplama, veri analizi ve bulguları yorumlama olmak üzere tüm aşamalarında “Yıldız Teknik Üniversitesi Akademik Etik Kurul Yönergesi” kapsamında belirlenen bilimsel etik, ilke ve kurallara uyulmuştur. Ayrıca “Etik Kurul Onay Belgesi” Ek.1’de sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde öğretmen, öğrenci ve veli görüşmelerinde ve müfredat, materyal incelenmesinde karşılaşılan bulgular sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Konuşma metinlerinde görülen öğretmen, öğrenci ve veli kelimelerinden sonraki rakam katılımcı numarasını belirtmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşlarında Yürütülen Türkçe Öğretme Sürecine Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırma yapılan sivil toplum kuruluşlarında verilen eğitimler nesillerin kendi inanç ve kültüründen kopmamasını ve Türk milletinin asimile olmasını engellemeyi hedeflemektedir. Kendi aralarında sürekli Fransızca iletişim kuran, Türkçe konuştuğunda ise kendi memleketinin ağızına göre konuşan nesillerin Türkçeyi ve Türk kültürünü unutmamaları amaçlanmaktadır. Bu sebeple verilen din dersleri de Türkçe olarak işlenmektedir. Konuyla ilgili Öğretmen 6 “*Bizim Türkçe olarak ders işlememiz çocukların Türkçelerindeki eksikliklerini gidermek hususunda fayda sağlıyor.*” diyerek düşüncelerini ifade ederken Öğretmen 9 ise “*Çocukların ana vatanlarından bağlarını koparmayacak kültürel bağı oluşturmaya çalışıyoruz tabii dil de bunlardan en önemlisidir. Hem dinî eğitimde hem de kültürel anlamda bu katkıyı sağlayabilmek için bir iletişime ihtiyacımız var.*” diyerek Türkçenin önemine değinmiştir. Veli 4, “*Ben kızımın Türkçesi gelişsin, kendi kültürünü öğrensin istiyorum. Avrupa’da yaşasak bile çocuklarımızın kendi ana dilini öğrenmesini istiyorum.*” ifadesiyle çocuklarının ana dilini öğrenmesini istediğini belirtmiştir. Veli 8 ise “*Biz Türkiye’ye gidiyoruz, akrabalarla görüşüyoruz onlarla iletişimi sağlamak için Türkçe öğrenmesi lazım.*” ifadeleriyle çocuğunun Türkçe ile Türkiye’deki bağlarından kopmasını istemediğini belirtmiştir. Öğrenciler ise Türk olduklarını için Türkçeyi öğrenmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Mesela; Öğrenci 9, “*Biz Türk’üz ve dilimizi bilmemiz gerekir.*” demiştir.

Bu bağlamda Milli Görüş (İGMG) Genel Merkez Eğitim Başkanlığı, ana merkeze (Almanya, Köln) bağlı olan bütün eğitim kurumları için her öğrenci seviyesine göre 3

temel eğitim programı kitapçığı hazırlamıştır. Bu kitapçıkların içinde müfredat programı, ders planları ve ders materyalleri yer almaktadır. Her biri 90 sayfadan oluşan bu kitapçıklarda genel olarak bütün eğitim – öğretim sürecine katkı sağlayacak faydalı bilgiler bulunmaktadır. Eğitim süresince uygulanacak esaslar, eğitim merkezi oluşturulması için gerekli temel şartlar, kademelere göre eğitimlerin anlam, hedef ve amaçları gibi başlıklara yer verilmiştir. Ayrıca öğretimde kullanılacak yöntem ve teknikler, derslere göre özel öğretim yöntem ve teknikleri ve ders anlatımında dikkat edilecek hususlar gibi başlıklara da yer vererek öğretmenlere teorik olarak bir rehber olmaktadır. Ders olarak ise temel dinî bilgiler dersleri ve Türkçe yer almaktadır (IGMG, 2017).

DITIB'e bağlı derneklerde ise Türkçe dersi zorunluluğu yoktur, Türkçe dersi verilen derneklerin bazılarında ise ELCO (günümüzde EILE) kapsamında Türkiye Cumhuriyeti konsolosluluğuna bağlı öğretmenlerin Türkçe dersi verdiği görülmektedir. Bununla birlikte yine bazı farklı DITIB derneklerinde YTB'nin desteklediği projeler kapsamında Türkçe dersleri yer almaktadır (YTB, 2021). YTB'nin projesi olarak yapılan derslerin müfredatları ve programları eğitimciler tarafından hazırlanmaktadır. Bu müfredatın ve programın kullanılması ise YTB'nin onayı ile mümkündür. Bu hususta Öğretmen 2'nin şu ifadelerine yer verilebilir: “*Materyalleri ve müfredatı ben kendim hazırladım. YTB'ye gönderiyorum onlar onaylarsa ona göre ders hazırlıyoruz.*” Burada da belirtildiği gibi DITIB derneklerinde kullanılan ders kitapları, ders materyalleri öğretmenin tercihine kalmıştır. Hatta bazı derneklerde öğretmenlerin belli bir ders kitabına bağlı olmadıkları ve internetten elde ettikleri materyallerle ders işledikleri tespit edilmiştir.

IGMG derneklerinde ise işleyiş tamamen farklıdır, her yaş seviyesine göre hazırlanmış Anadilim Türkçe Hazırlık 1- 2, Temel Bilgiler Hazırlık 1- 2 ve Temel Dinî Bilgiler 1-2 - 3 kitapları bulunmaktadır. Bu kitaplar IGMG Eğitim Başkanlığı tarafından hazırlanmış ve yine teşkilatın bir kurumu olan PLURAL yayınevi tarafından basılmıştır (IGMG, Genel Sekreterlik, 2015).

Ders materyalleri ile ilgili öğretmenlerin bazı görüşlerini şu şekilde sıralanabilir: Öğretmen 9, “*Yetkili ve profesyonel kişiler tarafından hazırlanmış müfredatlar ve uzun*

yılların tecrübesiyle bu günümüze kadar gelmiş kaynak kitaplar.” diyerek materyallerin tecrübeye dayanarak hazırlandığını bildirmektedir. Öğretmen 10 ise *“Ben yıllık müfredatın sonuna materyallerle ilgili not tutuyorum, her yıl bizim aldığımız notlara göre değişiklikler olduğunu görüyorum.”* diyerek kitapların hazırlanışında sahada yer alan öğretmenlerin de görüşlerine yer verildiğini ifade etmektedir.

Derneklerde öğrenci sayıları oldukça fazladır. Eğitim için kayıt yaptıran öğrenci velilerinin ve öğrencilerin ana amaçları hiç şüphesiz dinî eğitimidir. Öğretmen 13, *“Bizim derneğe gelen öğrenciler din derslerini öğrenmek için geliyorlar.”* ifadesiyle öğrencilerin kayıt yaptırma sebeplerini açıklamaktadır. Veli 13 ise Öğretmen 13’ü şu sözlerle desteklemektedir; *“Ben oraya dinî öğrenmeleri için gönderiyorum ama Türkçe olarak din dersi almasını da önemsiyorum.”* Her ne kadar ana sebep temel dinî eğitimi tamamlamak olsa da Türk asıllı öğrencilerin Türkçeyi güzel bir şekilde öğrenmeleri de hedeflenmektedir. Nitekim IGMG’nin hazırlamış olduğu müfredat programında Türkçe dersine dair genel amaçlar bölümünde *“Türkçeyi güzel konuşabilme ve yazabilme yeteğini geliştirmek”* ifadesine yer verilmiş (IGMG, Temel Eğitim Müfredatı, 2017), bununla birlikte ders dağılım çizelgesinde Türkçe dersine yıllık 40 ders saati ayrılmıştır (IGMG, Temel Eğitim Müfredatı, 2017. s.38). Bu dağılıma göre Kur’an-ı Kerim ve temel dinî dersleri bir bütün olarak düşünüldüğünde Türkçe dersinin kredisi dinî derslere göre daha az gözükmektedir. Örneğin müfredat programında 9 -12 yaş grubunda yıllık 320 ders saati eğitim verilmekte olduğu bildirilmektedir (IGMG, Temel Eğitim Müfredatı, 2017. s.38).

Diğer derneklerde de din dersleri daha ağırlıklıdır. Öğretmen 2’nin *“Haftada sadece 45 dk Türkçe dersi işliyoruz.”*, Öğretmen 3’ün *“Haftada iki saat Türkçe dersi veriliyor.”* ifadelerini de göz önünde bulundurduğumuzda Türkçenin diğer derslere göre daha az ağırlığı olduğu aşikârdır.

Genel olarak IGMG’ye bağlı hem dinî hem de kültürel açılarından öğrencilerin gelişimini hedeflemek maksadıyla kurulan eğitim merkezlerinde görev yapan öğretmen topluluğunun gönüllü kişilerden oluştuğu görülmektedir. Dinî eğitimlerine göre seçilen bu öğretmenler esasında Türkçe öğretmenliği alanından mezun olmamışlardır. Teşkilat

tarafından kendilerine verilen müfredat programını ve ders planını uygulamaya çalışmaktadırlar. Diğer derneklerde görev yapan öğretmenlerin ise Türkçe alanında eğitim aldıkları görüşme esnasında belirtilmiştir.

Sivil Toplum Kuruluşlarında Verilen Türkçe Dersi Esnasında Karşılaşılan Sorunlar

Bu bölümde sivil toplum kuruluşlarınca uygulanan Türkçe eğitimi süresince karşılaşılan sorunlara yer verilmiştir.

Bazı derneklerde tespit edilen sorunların birbirinden bağımsız olduğu görülürken bazı derneklerde ise neredeyse sorunların hepsinin aynı sebeplerden kaynaklandığı saptanmıştır. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan sorunlar şu şekilde sıralanabilir:

Müfredata, Ders Materyallerine ve Öğretim Programına Bağlı Sorunlar

Görüşmeler ve materyallerin incelenmesi sonucunda elde edilen verilerin analizinde ortaya çıkan sorunların bazılarının müfredat, ders materyalleri ve öğretim programındaki ders dağılımı hususunda olduğu belirlenmiştir.

Bazı derneklerde YTB'nin projesi olarak verilen Türkçe derslerinde müfredatı eğitimciler hazırlamaktadır. Her ne kadar hazırlanan müfredatın kullanılması YTB'nin onayı ile mümkünse de ders materyallerinin ve ders kitabının hazırlanması eğitime kalmaktadır. Öğretmen 2, "Türkçe kitabı kullanmıyoruz, materyalleri biz kendimiz hazırlıyoruz." diyerek Türkçe dersi kitabının eksikliğini belirtmiştir. Ancak müfredatı kendisi hazırladığı için işlenen konuların öğrencilerin ihtiyacını karşıladığını ve faydalı olduğunu da eklemiştir. Öğretmen 2: "Müfredatı ben kendim hazırladım." YTB'nin projesi kapsamında ders vermeyen başka bir dernekte ise Öğretmen 3'ün "Bizim belli bir kitabımız yok." ifadesiyle ders kitabı eksikliğini sadece bir dernekte değil başka kurumlarda da bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen 3 de "Onlara daha faydalı olacak şekilde ders işlediğimi düşünüyorum, müfredatı ben kendim hazırlıyorum." diyerek kendi hazırlamış olduğu müfredatın katkı sağladığını bildirmiştir. IGMG tarafından hazırlanan Türkçe dersi müfredatı incelendiğinde içeriğinde genel olarak gramer konularına yer verildiği görülmektedir. Oysa 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri

doğrultusunda hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı incelediğinde bu programda öğrencinin;

- dinleme / izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- söz varlıklarını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Millî, manevî ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal değerlerimizi tanıyıp severek benimsemelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019).

IGMG ana merkeze bağlı olarak eğitim veren kuruluşlarda da aynı şekilde Türkçe ders kitabı eksikliği görülmektedir. Ders kitabı noksanlığından ziyade Temel Bilgiler 1 ve 2'de Türkçe bölümünün yer almadığı ve bu kitapların ders için kaynak gösterildiği müfredatların incelenmesinden sonra tespit edilmiştir (IGMG, Temel Eğitim Müfredatı, 2017). Müfredatta yer alan konuların Temel Bilgiler 1 ve 2 kitaplarında bulunmaması Türkçe kitabı eksikliğini ve var olan kaynak kitabın yetersiz olduğunu göstermektedir. Temel Bilgiler 2 ve 3 kitaplarının eski ve yeni baskıları incelenip karşılaştırıldığında, eski baskı Temel Bilgiler 2 kitabında Türkçe bölümü olduğu ancak yeni baskı Temel Bilgiler 2'de olmadığı görülmüştür. Öğretmen 4 gibi Türkçe dersi veren bazı öğretmenler bu soruna değinmiştir. Ayrıca eski baskı kitapta ise yine diğer seviyelerde olduğu gibi noktalama işaretleri gibi dil bilgisi konularının yer aldığı tespit edilmiştir. Bu hususta mülakat yapılan bazı katılımcıların şu görüşlerine yer verilebilir; Öğretmen 4, *“Türkçe dersler eski kitaplarda daha ağırlıklıydı ancak şu an maalesef yeni müfredatlarda yer alsada kitaplarda yok. Temel Bilgiler 1-2'de yok. Müfredatta yer alıyor bu dersi mecbur işlemeliyiz ama kaynak kitabımız yok. Öğrenciye materyal olarak fotokopi veriyoruz, o da onu kaybediyor sıkıntı çıkıyor. Eski kitabı bulursak onu kaynak olarak kullanıyoruz çünkü müfredat ona göre hazırlanmış. Müfredatta gerekli bilgiler var, tek sorunumuz kaynak kitabımız yok.”* derken Öğretmen 5, *“Uzaktan eğitim sistemine geçene kadar*

*müfredatımızda Türkçe dersleri vardı ama maalesef elimizde çocuklara sunabileceğimiz bir Türkçe kitabı veya materyal yoktu. Uzaktan eğitim sistemine geçince teşkilatımızın materyal sitesinde Türkçe kitapları olduğunu gördüm. Aslında kitap varmış ama derneğimizde yokmuş. Müfredat da tamamen bu kitaplara göre hazırlanmış. Şimdi bu kitapları ekrana yansıtarak kullanıyorum ama çocukların yine kitabı yok.”*demiştir.

Temel Bilgiler 3’te yer alan Türkçe bölümü hakkında katılımcıların benzer görüşleri olmuştur. Öğretmen 5’in “*Kitapta dil bilgisi bölümünde olan kelimeler ve konular bazen öğrencilere ağır gelebiliyor.*”, Öğretmen 6’nın ise “*Türkçe bilgisi az olan öğrenciler için Temel Bilgiler 3 ağır gelebilir.*” görüşleri bu seviyedeki Türkçe dil bilgisi bölümünün ağır olduğunu bildirirken Veli 3 “*Büyükler için olan kitabın (Temel Bilgiler 3) geliştirilmesi lazım, mesela fiiller vs. teorik olarak verilmiş ama pratik olarak nasıl uygulanacağı, konuşma esnasında nasıl kullanmaları gerektiği anlatılmıyor.*” diyerek sorunun kaynağını belirtmektedir.

Öğretmenlerle yapılan görüşme sonucunda müfredatın öğrenciler için faydalı olduğu bildirilirken ders kitabının öğrenci için faydalı ve yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Mülakata katılan öğrencilerden bazılarının da benzer cevaplar verdikleri görülmüştür. Örneğin, Öğrenci 3, “*Kitabın içinden de öğrendiğimiz şeyler var ama Türkçemizi geliştirecek kadar çok şey yok.*” derken Öğrenci 10, “*Bence kitaptaki Türkçe konuları az, çok bir şey yapmıyoruz*” diyerek konuyla ilgili düşüncelerini ifade etmiştir. Ancak her ne kadar öğretmenler, müfredatın katkı sağladığını belirtmiş olsalar da daha önce de ifade edildiği gibi, Türkçenin sadece dil bilgisi kuralları ile öğretilmesi imkânsızdır

Araştırma yapılan sivil toplum kuruluşlarında görülen bir başka sorun ise öğretim programında yer alan Türkçe dersinin diğer dinî derslere göre daha az krediye sahip olmasıdır. Bu kuruluşlarda öncelik din dersleri olması hasebiyle Türkçe ders saatlerinin yetersiz olduğu saptanmıştır. Din derslerini yetiştiremeyen öğretmenlerin de yine Türkçe dersi saatini kullandığını görülmektedir. Mesela Öğretmen 13’ün “*İlk dönemlerde Türkçe dersine ağırlık veriyorduk ancak dinî dersleri yetiştiremediğimizi fark edince Türkçe dersini biraz daha geri plana atmak zorunda kaldık.*” sözleri bu durumu özetlemektedir.

Bu sebeple müfredatta yer alan bazı konuların yetişmediği elde edilen veriler sonrasında tespit edilmiştir.

Veliler de derneklere din derslerinin ağırlıklı olması sebebiyle Türkçe dersine daha az vakit ayrıldığını belirtmişlerdir. Veli 2, “*Dernekte genelde din dersleri ağırlıklı olduğu için en çok o dersler görülüyor. Sınav vs. olduğu zaman Türkçe dersinde de sınav olduğunu görüyoruz. Hatta kitapta yer alan Türkçe bölümünün boşa yazıldığını bile düşünebilirim. Din derslerinden dolayı Türkçe dersinde çok fazla konu işlenmiyor.*” diyerek Türkçe dersinin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Veli 3, “*Nasıl ki eğitimciler din dersini geniş bir müfredatla işliyorsa Türkçe de o şekilde olmalı.*” ifadesiyle Türkçe dersinin din derslerine göre yetersiz kaldığını belirtmiştir.

Öğretmen Seçimine Bağlı Sorunlar

Derneklere ders veren öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda Türkçe öğretmeni seçimine bağlı sorunlarla da karşılaşmıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi bu kurumlarda din derslerine ağırlık verilmesinden dolayı seçilen öğretmenlerin de alanlarının bu yönde olduğu gözlemlenmiştir. Fransız okullarında eğitim alan, daha önce Türkçe öğretmenliği okumamış veya bu alanda herhangi bir sertifika eğitimi ve formasyonu almayan öğretmenlerin ders verdiği görülmektedir. Öğretmenler de bu hususta kendilerini yeterli görmediklerini bildirmiş ve ders esnasında karşılaşılan sorunların sebeplerinden birisi olarak da bu durumu belirtmişlerdir. Öğretmen 1, “*Biz Türkçe eğitimi almadan Türkçe dersi veriyoruz bizim de Türkçemiz çok iyi değil.*” ifadelerini kullanarak zorlandığını söylemiştir. Öğretmen 4, “*Biz gönüllü olarak ders veriyoruz ama verimli olup olmadığını bilmiyorum, Türkçe eğitimi dersleri alarak kendimi geliştirebilirim.*” diyerek bu husustaki eksikliği belirtmiştir. Öğretmen 5, “*Ben Türkçe öğretmenliği okumadım, küçükken Türkçe okullarına (ELCO) gittim bu kadar. Küçüklere ders verdiğim için şimdiye kadar sıkıntı yaşamadım ama büyük sınıflara ders verseydim benim de anlamadığım kelimeler olurdu. Bu durumda çok zorlanırdım.*” diyerek Türkçe eğitimi konusundaki sıkıntısını ifade etmiştir. Öğretmen 6 da “*Müfredatta yer alan bazı konuları anlatmakta ben de zorluk çekiyorum Türkçe dersleriyle Fransızca derslerini kıyasladığımda çok farklılık görüyoruz, ben de özel Türkçe dersi almadığım için zorluk*

çektığım durumlar oluyor.” ifadeleriyle aynı şekilde diğer öğretmenler gibi sorun yaşadığını belirtmiştir

Görüşme yapılan öğretmenlerin ekseriyetinin Türkçe eğitimi konusunda eksikliğini belirtmesi sorunun ne kadar büyük olduğunu göstermektedir.

Ders İşlenişine Bağlı Sorunlar

Öğretmenlerle ve öğrencilerle yapılan görüşmeler sonrasında dersin işleniş şekline bağlı sorunlar olduğu tespit edilmiştir. “Türkçe dersinde ilginizi çeken konular nelerdir?” diye sorulduğunda bazı öğrenciler derste çok fazla konu işlemediklerini, derste işlenen konuları da sürekli tekrar ettiklerini bildirmişlerdir. Öğrenci 4’ün “*Çok konu işlemediğimiz için bir şey demeyeceğim.*” ve Öğrenci 5’in, “*Biz aslında çok fazla konu öğrenmedik ki biri benim ilgimi daha çok çeksin.*” ifadeleri Türkçe dersinde işlenen konuların eksik olduğunu göstermektedir. Bu hususla ilgili Öğrenci 10, “*Türkçe dersinde zaten çok konu işlemediğimiz için çok sevdiğim bir konu yok.*” derken Öğrenci 11, “*Biz çok detaylı konu işlemedik, bir şey demeyeceğim.*” demiştir. Aynı şekilde Öğrenci 12 de konuyla ilgili “*Biz Türkçe dersinde çok şey işlemedik.*” diyerek diğer öğrencilerin söylediklerini tasdiklemiştir.

Yine aynı öğrencilere “*Türkçe dersinde sıkıcı bulduğunuz konular nelerdir?*” diye sorulduğunda genel olarak Türkçe dersini sıkıcı bulduklarını söylemişlerdir. Öğrenci 6’nın “*Türkçe dersi beni hep sıkıyor, diğer din derslerini seviyorum.*”, ve Öğrenci 9’un “*Genel olarak Türkçe dersi daha sıkıcı geçiyor. Mesela Siyer dersini daha çok seviyorum. Din derslerini öğretmenlerimiz daha güzel, daha iyi anlatıyor.*” ifadeleri Türkçe dersinin diğer derslere göre daha sıkıcı geçtiğini göstermektedir. Bu hususta bir önceki maddeden yola çıkarak, dersin diğer din derslerine göre sıkıcı geçmesinin nedeninin dersi veren öğretmenlerin Türkçe öğretmeni olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim Öğretmen 8’in “*Biz Türkçe öğretmenliği eğitimi almadık, Türkçeyi öğretme konusunda da metot eksikliğimiz var.*” ifadeleri bu durumu desteklemektedir. Öğrenci 4, “*Türkçe dersi çok olmadığı için çok öğrenemiyoruz. Yani sürekli öğrenmiyoruz, sonra unutuyoruz tekrar aynı konuları yapıyoruz.*” diyerek Türkçe dersini ara sıra işlediklerini ve konuları

unuttukları için sürekli aynı konuları tekrar ettiklerini belirtmiştir. Öğrenci 10 ise, “*Her sene aynı konuyu tekrar edince sıkılıyorum.*” ifadesiyle konuların her sene tekrar edilmesinden dolayı dersten sıkılma sebebini izah etmiştir. Öğretmen 13’ün “*Zaman kısıtlı olduğu için müfredatı detaylı işleyemedik.*” ifadesinde olduğu gibi gerek zaman kısıtlılığından gerekse öğretmenlerin bu alanda kendilerini yeterli görmemesinden dolayı müfredatta yer alan konuların detaylı bir şekilde işlenilmemesi öğrencilerin Türkçe dersine karşı olan tutumlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Veli 11, “*Dernekte yeteri kadar gerekli dersleri görmedikleri için çocuklara yeterli gelmiyor. Şayet dernekte Türkçe dersi arka planda kalmasa dersler detaylı işlense o zaman daha çok ilgi duyarlar diye düşünüyorum.*” diyerek ders işleniş şeklinin öğrencileri etkilediğini belirtmiştir

Öğretmen, Öğrenci ve Veli İletişimine Bağlı Sorunlar

Eğitim kurumlarında başarının sağlanabilmesi ve istenilen hedefe ulaşılabilmesi için öğretmen, veli ve öğrenci iletişiminin çok iyi olması gerekmektedir. Ancak araştırma yapılan derneklere Türkçe dersi ile ilgili bazen öğretmen – veli bazen de öğretmen – öğrenci arasındaki iletişimin çok iyi olmadığı görülmüştür. Öğretmenler, özellikle Türkçe derslerine karşı velilerin ilgisiz kaldığını belirtirken veliler ise çocuklarının ders kitaplarını ve materyallerini incelediklerini söylemiş, derneklere Türkçe dersinin yeteri kadar işlenmediğini ifade etmişlerdir. Bu durumda öğretmen ve veli arasındaki iletişimin tam sağlanamadığı gözükmektedir. Öğretmen 1, “*Veliler bize pek karışmıyor, daha çok dinî derslere odaklanıyor, Türkçe dersini incelemiyorlar.*” diyerek velilerin Türkçe dersine ilgisiz olduklarını belirtmiştir. Öğretmen 8, “*Bazı veliler Türkçe dersinin varlığından bile haberdar değil diyebiliriz.*” ifadesiyle velilerin sadece din dersine odaklandıklarını ve Türkçe dersinin yapıp yapılmadığından bile haberdar olmadıklarını belirtmiştir. Oysa Veli 2, “*Din derslerinden dolayı Türkçe dersinde çok fazla konu işlenmiyor. Dernekte daha fazla Türkçe dersi olsun isterim. Eşim de veli toplantısında eğitim saatlerinin artmasını talep etmişti. Böylelikle Türkçe dersine daha fazla vakit ayırılabilir.*” diyerek çocuğunun bütün derslerini incelediğini ve takip ettiğini bildirmiştir. Bununla birlikte Öğretmen 8 ile aynı kurumda görev yapan Öğretmen 9, “*Kayıt esnasında biz zaten müfredattan bahsediyoruz. Veliler bizim müfredatımızı iyi*

biliyorlar. Türkçe dersiyle ilgili bir olumsuz tepki görmedim.” diyerek Öğretmen 8’in aksine velilerin Türkçe dersinden haberdar olduklarını belirtmiştir. Burada verilen bazı örneklerden sonra söz konusu Türkçe dersi olduğu zaman öğretmen ve veli arasında sağlıklı bir iletişim kurulmadığı gözlemlenmiştir.

Mülakat sonrasında veli ve öğrencinin Türkçe dersleriyle ilgili beklentilerinin işlenen konulardan daha farklı olduğu görülmüştür. Öğretmenlere “Çocukların en çok ilgilerini çeken konular nelerdir?”, öğrencilere ise “Derste ilginizi çeken konular nelerdir? Türkçe dersinde hangi konuları işlemek isterdiniz?” diye sorulduğunda öğrenciler ve öğretmenler tarafından verilen cevapların birbirleriyle uyuşmadıkları anlaşılmıştır. Velilere de aynı şekilde “Türkçe dersinde çocuklarınızın hangi konuları işlemesini isterdiniz?” diye soru yöneltildiğinde onların cevaplarının da öğrencilerin cevaplarıyla benzeştiği ancak öğretmenlerin yanıtlarından çok daha farklı olduğu görülmüştür. Örneğin; Öğretmen 1, 4, 6, 10, 11, 14 ve 15 derste okunan hikâyelerin öğrencilerin ilgilerini çektiğini söylerken mülakata katılan öğrencilerden sadece Öğrenci 15 hikâye okumayı sevdiğini bildirmiştir. Öğrenci 5 ise “*Metinler okuduğumuz zaman sıkılıyordum. Ben Türkçe dersine gittiğimde bize bir sürü sayfa veriyordu ama ilgi çekici hikâyeler yoktu.*” diyerek Öğretmen 1, 4, 6, 10, 11, 14 ve 15’in aksine hikâyeleri ilgi çekici bulmadığını ifade etmiştir.

Yine Öğrenci 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13 ve 14 Türkçe dersinde Türkiye’nin tarihini de öğrenmek istediklerini belirtirken öğretmenlerden sadece Öğretmen 9, “*Tarih konulu okumaları daha çok seviyorlar.*” diyerek öğrencilerin ilgisini çeken konuya değinmiştir. Öğrenci 1, “*Türk kültürünü öğrenmek isterim*” ifadesiyle, Öğrenci 4 ise, “*Türk olarak kendi kültürümüzü öğrenmek isterim.*” diyerek derste diğer konularla birlikte Türk kültürünü de öğrenmek istediklerini ifade etmişlerdir. Ancak görüşme sırasında öğretmenlerden kimse bu konuya değinmemiştir. Öğrenci 4, 6, 13 ve 14 Türkçe dersinde Türkiye’nin coğrafyasını da işlemek istediklerini belirtmişler fakat bu konudan da sadece Öğretmen 2, “*Türkiye coğrafyasından bahsedince çok seviyorlar, özellikle kendi memleketlerinden bahsedilince daha çok ilgilerini çekiyor.*” diyerek bahsetmiştir. Bununla birlikte Veli 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12 ve 13 öğrenciler gibi Türkiye’nin tarihinin

öğretilmesini isterken Veli 1, 2, 4 ve 12 de derste Türkiye coğrafyasının işlenmesini talep etmektedirler.

Öğretmen ile öğrencinin iletişiminin iyi olabilmesi için öğretmenin öğrenciyi iyi tanınması gerekmektedir. Fakat yukarıda da bahsettiğimiz gibi mülakat sonrasında Türkçe dersi konusunda öğretmenin, öğrencinin ne istediğini bilmediği ve beklentilerine cevap veremediği görülmüştür.

Öğrencilerin Konuşma Dili Olarak Fransızca'yı Seçmesine Bağlı Sorunlar

Genel olarak öğrencilerin konuşma dili olarak Fransızca'yı tercih etmesi Türkçenin gelişmesine engel olmaktadır. Evde aileleriyle, Fransız okullarında, derneklere öğretmenleri ve arkadaşlarıyla sürekli Fransızca konuşuyor olmaları Türkçe kelime dağarcığının genişlemesine mâni olmaktadır. Görüşme esnasında öğretmenlere, "Türkçe dersi işlenirken en çok karşılaştığımız sorunlar nelerdir?" diye sorulduğunda bütün öğretmenlerin bahsi geçen konuya değinmesi, bu durumun ne kadar önemli ve ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte sadece öğretmenler değil veliler de aynı konudan mustarip olduklarını ifade etmişlerdir. Burada bazı öğretmenlerin ve velilerin görüşlerine şu şekilde yer verilebilir:

Öğretmen 1, "Türkçeleri çok zayıf, kendileri sürekli Fransızca konuşuyor." demiştir. Öğretmen 6 ise "Aile Türk bile olsa çocuklarla Türkçe konuşamadıkları için Türkçe konuşmayı bilmeyenler var." diyerek öğrencilerin Türkçe konuşma konusunda zorluk çektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmen 11 de "Çocuklar aileleriyle de Türkçe konuşmuyor, konuşanlar da yöre ağızıyla konuşuyor. Ebeveynler arasında doğru düzgün diyalog yok, olanlar da Fransızca konuşuyor." diyerek sorunun ana temeline değinmiştir. Veli 1, "Sabah akşam okul ve arkadaş çevreleriyle Fransızca konuştukları için Türkçeyi geri plana atıyorlar." diyerek Fransızca konuşma sebeplerinin arkadaş çevresinden kaynaklandığını belirtirken Veli 3 ise "Türkçe konuşmayı sevmiyorlar, önceden ben Türkçe konuşuyordum ama artık onlara ayak uydurmaya başladım maalesef. Buldukları ortamda hep Fransızca konuşuyorlar... Benin en çok korktuğum şey başıma geliyor, çocuklarım nasıl Türkçe konuşacaklar?" demiştir.

Sivil Toplum Kuruluşlarında Verilen Türkçe Dersi Esnasında Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Bu bölümde araştırma sonucunda ortaya çıkan sorunlara yönelik çözüm önerileri yer almaktadır.

Müfredata, Ders Materyallerine ve Öğretim Programına Bağlı Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Türkçe dersi için materyallerin ve müfredat programının bir uzman tarafından hazırlanması veya hazırlanan materyallerin bilir kişiler tarafından onaylanması Türkçe eğitim sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Her ne kadar YTB kendi projesi bünyesinde verilen Türkçe ders müfredatını incelese de IGMG’de Türkçe dersi için durum böyle değildir.

Derneklerde verilen Türkçe derslerinde karşılaşılan sorunlardan birisinin de Türkçe ders kitabı eksikliğinin öğretmenlerle, öğrencilerle ve velilerle yapılan görüşmeler sonrasında ortaya çıktığını daha önceki maddelerde belirtilmiştir. Bu sorunun giderilmesine yönelik önerilen çözümleri şu şekilde sunulabilir:

Belli bir ana teşkilat bünyesinde olmadan YTB’nin projesine bağlı olarak veya tamamen kendi istekleri üzere Türkçe dersi veren kurumların bir araya gelerek, Fransa’da yetişen çocukların seviyelerine göre bir ders kitabı belirleyip buna göre ortak bir materyali kaynak olarak kullanabilirler. Nitekim Öğretmen 3, “Avrupa’da yaşayan çocuklara özel ders kitapları hazırlanmalı.” diyerek bu konudaki düşüncelerini belirtirken Öğretmen 10 ise, “Her seviyeye göre bir Türkçe kitabı bulamadım, bunun üzerine bir araştırma yapılırsa güzel olur.” demiştir.

Bununla birlikte IGMG gibi belli bir ana merkeze bağlı olan derneklerin ana merkez tarafından hazırlanmış Türkçe kitaplarının olduğunu ancak görüşmeler sonrasında bu kitapların derneklerde mevcut olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen 5’in “Online sisteme geçtiğimizde bize bağlı olduğumuz genel merkez tarafından bir link gönderildi ve o sayfada Türkçe Hazırlık 1 ve 2 kitaplarının olduğunu gördüm. Aslında Teşkilatın kitapları varmış ama bizim kurumda yoktu.” sözleri ile Öğretmen 15’in “Bizim bir sitemiz var

kitaplarımızı oradan temin ediyoruz, "Ana Dilimi Öğreniyorum" başlıklı iki tane kitabımız var ve çocukların seviyelerine uygun olduğunu düşünüyorum, ancak bizim elimizde bu kitaplar yok." sözleri her ne kadar ana teşkilat tarafından Türkçe kitaplarının hazırlanmış olduğunu gösterse de öğrencilerin elinde ders materyali olarak bu kitapların bulunmaması bir sorun teşkil etmektedir. Bu durumda ana merkeze bağlı olan kurumların öğrenci sayısına göre bu Türkçe kitaplarını temin etmesi bu sorunun ortadan kalmasına yönelik bir çözüm olacaktır.

Yine IGMG'ye bağlı olan kurumlarda ders materyali olarak kullanılan Temel Bilgiler 1 ve 2 kitaplarına Türkçe bölümlerinin eklenmesi kaynak temini açısından öğretmenlere kolaylık sağlayacaktır.

Bu derneklerde görev yapan öğretmenlerden bazıları Türkçe ders kitabı eksikliğini giderilmesi için Temel Bilgiler kitabından bağımsız her yaş seviyesine uygun Türkçe kitabının olması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen 4, *"Türkçe, Temel Bilgiler kitabı içinde bir bölüm olarak değil de ayrı bir kitap şeklinde, içinde alıştırmaların da olduğu bir kitap olsa daha iyi olurdu."* diyerek bu Türkçe dersi için özel bir kitap hazırlanmasının daha faydalı olacağını bildirirken Öğretmen 15 ise, *"Biz de Temel Bilgiler 1, 2 ve 3 olarak diye seviyelendirilmiş ama Türkçe böyle olmamalı Türkçe bölümleri ayrı bir şekilde yaş seviyelerine göre seviyelendirilmeli."* ifadesiyle yeniden Türkçe kitabı basılması hâlinde öğrencilerin yaşlarının göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Hazırlanması mümkün yeni Türkçe kitabında veya Temel Bilgiler kitabında yer alan Türkçe kısmında alıştırmalar, yazma ve okuma etkinliklerinin de yer alması gerektiği Öğretmen 7 tarafından bildirilmiştir.

Tespit edilen bir diğer sorun da Temel Bilgiler 3 kitabının içinde yer alan dil bilgisinin öğrencilere göre ağır olmasıdır. Bu soruna çözüm olarak Öğretmen 5, *"Türkçe dersleri ana sınıfında itibaren işlenmeye başlansa daha faydalı olur."* diyerek öğrencilere dil bilgisi vb. konuların Temel Bilgiler 3 seviyesinde birden yüklenilmesinden ziyade küçük yaşlardan itibaren kademe kademe işlenilmesinin daha verimli olacağını belirtmiştir. Aynı şekilde Öğretmen 11 de *"Küçüklerin kitaplarından başlayarak dil bilgisi, kelime hazineleri, vs. hepsi her seviye kitapta az az olsa son kitap Temel Bilgiler 3'te bitirilse"*

daha güzel olur.” ifadesiyle konuların her seviyeye eşit bir şekilde dağıtılmasının verimli olacağını belirtmiştir. Bununla birlikte Öğretmen 11 ve Veli 1, kitaplarda dipnot olarak kelimelerin ve konuların Fransızca karşılığının yer almasının, öğrencilerin hem Türkçe ders konularını hem de bilmedikleri kelimeleri daha iyi anlayabilmelerine katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Öğretmen 11, “*Kitaplarda yer alan kelimelerin tespiti yapıp dipnot şeklinde kitabın alt kısmında Fransızca karşılıkları verilebilir.*” derken Veli 1 ise, “*Dil bilgisi bölümünde “kök fiil” yazıyor mesela bunun Fransızca karşılığı da kitapta yer alsa öğrenci daha iyi anlar.*” demiştir.

Daha öncede belirtildiği gibi araştırma yapılan sivil toplum kuruluşlarında görülen bir başka sorun ise öğretim programında yer alan Türkçe dersinin diğer dinî derslere göre daha az krediye sahip olmasıdır. Bu konuda öğretmenler ve veliler hemfikir olmasına rağmen öğretmenler tarafından net bir çözüm önerisi sunulmamıştır. Genel olarak öğretmenler Türkçe dersinin yetersiz kaldığını, diğer derslere nazaran daha az olduğunu belirtse de Türkçe dersine daha fazla vakit ayrılması sonucunda din derslerinden kısmak zorunda kalacaklarını belirtmişler ve bu durumun zor olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen 11, “*Türkçe ders saati az ama gerçekçi olmak gerekirse daha fazla olması da imkânsız, bu seferde diğer dinî derslerden eksiltmek zorunda kalırız, zamanımız kısıtlı.*” demiştir. Veliler derneklerde din dersinden bağımsız, haftanın başka bir gününde ek olarak bir veya iki saat Türkçe dersi işlenmesinin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Veli 2, “*Eğitim merkezinde ek olarak haftada bir veya iki saat daha fazla Türkçe dersi olsun isterim. Mesela 3 saat ders işleniyor, bunun yerine Fransız okullarında olduğu gibi yarım gün değil de tüm gün ders yapılırsa Türkçeye de daha çok vakit ayrılabilir.*” derken Veli 3 de “*Sadece din derslerine bağlı değil, ek olarak Türkçe dersi verilsin isterim.*” ifadesiyle Türkçe dersinin tamamen bağımsız bir şekilde işlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Veli 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12 ve 13 de aynı şekilde derneklerde din dersinden bağımsız olarak Türkçe dersinin verilmesini istediklerini ifade etmişlerdir. Böylece öğrencilerin Türkçe dersinde daha fazla konular işleyebileceklerini düşünmektedirler.

Öğretmen Seçimine Bağlı Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Araştırma yapılan derneklerde öncelik din dersi olması sebebiyle görev yapan eğitimcilerin de kendilerini yine dinî alanda geliştirdikleri görülmüştür. Yukarıda da bahsi geçtiği gibi bu durum Türkçe dersi sürecini olumsuz etkilemektedir. Nitekim Türkçe dersi veren öğretmenler mülakat esnasında bu hususta yetersiz olduklarını ifade etmişler ve bu konuda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini söylemişlerdir. Öğretmen 1, “*Biz Türkçe eğitimi almadan Türkçe dersi veriyoruz, bu sebeple ana teşkilatın Türkçe öğretimi eğitimi vermesini talep ederiz.*” diyerek bağlı olduğu ana teşkilattan formasyon dersi talep etmiştir. Öğretmen 4 ise, “*Bizim de önce Türkçe dersini verebilmemiz için bize de bir Türkçe dersi verilebilir. Bağlı olduğumuz teşkilat bize din dersine yönelik seminerler, eğitim vs. veriyor. Bizim Türkçe konusunda da bu tarz eğitimler almamız lazım. Böyle bir ders verilirse ben katılıyorum çünkü gönüllü olarak ders veriyoruz ama verimli olup olmadığını bilmiyorum. Bu dersleri alarak kendimi geliştirebilirim.*” ifadesiyle bağlı olduğu teşkilatın dinî derslere takviye olarak seminerler düzenlendiğini bildirmiş ve bu eğitimin Türkçe dersini de kapsamı gerektiğini vurgulamıştır. Öğretmen 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14 ve 15 de aynı şekilde kendilerine Türkçe öğretimi formasyonu verilmesini talep etmişlerdir. Bu durumda öğretmenlerin talebi doğrultusunda ana teşkilatın Türkçe öğretimi formasyonu vermesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Ders İşlenişine Bağlı Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Sivil toplum kuruluşlarınınca verilen Türkçe derslerinin diğer din derslerinin gölgesinde kalmasının ve öğretmenlerin Türkçe öğretimi konusunda kendilerini yetersiz görmelerinin sorun teşkil ettiğinden yukarıda da bahsedilmiştir. Bu sorunların müfredatın detaylı olarak işlenilmemesinden, öğretmenlerin Türkçe öğretimi hususunda herhangi bir eğitim almamasından kaynaklandığı görüşmeler sonrasında tespit edilmiştir. Bu durumda bir önceki maddede de yer aldığı gibi Türkçe dersi veren öğretmenlerin bu alanda formasyon almasının elzem olduğu düşünülmektedir. Kendini Türkçe öğretimi konusunda geliştiren bir öğretmenin diğer derslere verdiği önemi aynı şekilde Türkçe dersine de vereceği sanılmaktadır. Müfredatta yer alan konuların detaylı bir şekilde işlenmesi, ele alınması da öğretmenin kendini geliştirmesine bağlıdır. Şayet dersler

müfredatta belirtildiği gibi belli bir plana göre yapılırsa öğrencilerin bu derse olan ilgisi artar ve işlenen konulara daha çok önem verirler. Ayrıca Veli 12'nin, “*Burada kitaplar 1-2-3 diye seviyelendirilmiş ve bir öğrenci üç sene üst üste aynı kitaptan ders işliyor, bu sefer tekrara düşmüş oluyor.*” Öğrenci 10'un “*Her sene aynı konuları tekrar edince sıkılıyorum.*” ifadeleri göz önünde bulundurulursa Türkçe ders kitabının yeniden gözden geçirilmesi ve her seviyeye göre yeni konular işlenmesinin öğrencilerin derse olan ilgisini arttıracığı düşünülmektedir.

Öğretmen, Öğrenci ve Veli İletişimine Bağlı Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Derneklerde karşılaşılan bir diğer sorunun ise öğretmen, öğrenci ve veli iletişimine bağlı olduğu yukarıda belirtilmiştir. Derneklerde Türkçe dersi veren öğretmenlerin Türkçe ve Türk kültürünün öğretilmesine daha çok özen göstermesi gerekmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin derneklerde verilen Türkçe dersinden beklentilerinin farklı olduğu görülmüştür. Öğrenci ve veliler derslerde sadece dil bilgisinin veya yeni kelimelerin işlenilmesini istememektedirler. Türkçeyle birlikte Türk kültürünün, Türkiye tarihinin ve coğrafyasının da öğretilmesini talep etmektedirler. Bu durumda derneklerin hem öğretmenlere hem öğrencilere hem de velilere ana dili olarak Türkçe öğrenmenin öneminden bahsetmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Nitekim Öğretmen 2 de “*Veliler öncelikle bilgilendirilmeli, bunu eğitim müşavirleri, konsolosluklar yapabilir. Öğretmenler konferans vermeli ki aileler bilinçlensin, aileler bilinçlenirse öğrenciler de bilinçlenmiş olur.*” diyerek dersin önemini anlatılması gerektiğini vurgulamıştır. Bununla birlikte Türkçe müfredatı öğrenci ve veli beklentisine göre şekillenir, Türk kültürüne, Türkiye tarihine ve coğrafyasına da programda yer verilirse öğrencilerin ve velilerin derse olan ilgilerinin artmasına katkı sağlar.

Ayrıca öğretmen-öğrenci ve öğretmen-veli arasındaki iletişimin daha sağlam olması amacıyla dönem dönem veli toplantısı düzenlenebilir, Türkçe dersiyle ilgili bilgiler aktarılabilir. Öğretmen 5, “*Sadece öğretmen-öğrenci değil üçlü olarak öğretmen, öğrenci ve veli şeklinde ortak faaliyetler, etkinlikler düzenlenebilir.*” ifadesiyle öğretmen, öğrenci ve veli arasındaki iletişimin düzenlenen ortak aktivitelerle daha sağlam olacağını belirtmiştir.

Öğrencilerin Konuşma Dili Olarak Fransızca'yı Seçmesine Bağlı Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Öğrencilerin konuşma dili olarak sürekli Fransızca'yı tercih etmelerinin Türkçe konuşmalarının gelişmesinde bir sorun teşkil ettiği öğretmenler ve veliler tarafından mülakat esnasında belirtilmiştir. Öğretmen 9, “*Bizim karşılaştığımız en büyük sıkıntı öğrencilerin günlük yaşamlarında Türkçeyi pratik olarak kullanmamaları.*” diyerek öğrencilerin dernekte öğrendikleri Türkçeyi güncel hayatlarında kullanmamalarının ve dernek dışında buldukları ortamlarda sürekli Fransızca konuşmalarının büyük bir sıkıntı olduğunu ifade etmiştir. Öğrenci 1'in de “*Biz zaten her yerde Fransızca konuşuyoruz, sadece dernekte Türkçe konuşuyoruz.*” ifadesi Öğretmen 9'u doğrulamaktadır.

Mamafih, öğretmen ve veliler, öğrencilerin Türkçe dersine olan ilgileri artarsa Türkçe konuşmayı da tercih edebileceklerini belirtmişler, öğrencilerin Türkçeye olan ilgilerini artırmak ve Türkçe konuşmalarını sağlamak için öneriler de bulunmuşlardır. Mesela Öğretmen 14 “*Derste sadece Türkçe konuşmalarını istiyorum, aile içinde de Türkçe konuşmaları gerekiyor.*” demiştir. Aynı şekilde Öğretmen 5 de “*Kelime hazineleri yetersiz olduğu için Türkçe konuşmuyorlar. Evde aileleriyle birlikte az da olsa her gün kitap okumaları gerektiğini düşünüyorum. Aktivitelerle de Türkçe kelimeler öğretebiliriz. Evde daha çok Türkçe konuşmaları lazım.*” diyerek öğrencilerin evde aileleriyle birlikte Türkçe konuşmaları gerektiğini önerirken Öğretmen 15 de “*Kelime hazinelerini geliştirmeleri için kitap okumaları gerekiyor.*” ifadesiyle Türkçe kitap okumaları hâlinde kelime hazinelerinin genişleyeceğini bildirmiştir. Öğretmen 9 ve 13 de aile içinde Türkçe konuşmanın gerekliliğinden bahsetmiş ve Türkçe filmler izlemenin de faydalı olacağını belirtmişlerdir. Öğretmen 10 ve 11 ise öğrencilere kitap okuma ödevleri verdiklerini ve okunan bölümlerin sözlü olarak özetini yapmalarını istediklerini bildirmişlerdir. Ayrıca Öğretmen 1, 4, 9, 11 ve 12 şiir okuma, kitap okuma, kompozisyon yazma vb. yarışmaların öğrencilerin ilgilerini artırdığını söylemiştir. Öğretmen 3, 11 ve 13 ise Türkiye'ye düzenlenebilecek gezilerin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Veliler ise çocuklarının Türkçeye ilgisiz olduklarını bu sebeple Türkçe konuşmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenler ve veliler, derneklerde Türkçe yarışmalar, etkinlikler ve geziler düzenlenmenin öğrencinin Türkçeye olan ilgisini arttıracaklarını belirtmişlerdir. Bu durumda derneklerde bu tarz yarışmaların ve etkinliklerin daha sık düzenlenmesinin mevcut sorunun giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma sürecinde Fransa'nın Paris şehrinde sivil toplum kuruluşlarında Türkçe dersi alan 9-15 yaş grubu öğrencilerle, velileriyle ve bu kurumlarda ders veren öğretmenlerle görüşme yapılmış, müfredat ve ders materyalleri incelenmiştir. Araştırmada, sivil toplum kuruluşlarında yürütülen Türkçe öğretim sürecine yönelik bulgular sunulmuştur. Sivil toplum kuruluşlarında verilen Türkçe dersi esnasında karşılaşılan sorunların müfredata, ders materyallerine ve öğretim programına, öğretmen seçimine, ders işlenişine, öğretmen, öğrenci ve veli iletişimine ve öğrencilerin konuşma dili olarak Fransızca'yı seçmesine bağlı olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Araştırmada Türkçe sürecine ilişkin sorunların ve çözüm önerilerinin tespit edilebilmesi açısından öğretmen, veli ve öğrencilerin Türkçe ve Türkçe dersi hakkındaki görüşlerinin ve beklentilerinin ortaya konulması önem arz etmektedir. Bu bağlamda üç grubun da Avrupa'da yaşayan Türkler olarak asimile olmaktan ve kendi kültürlerini unutmaktan endişe duydukları böylelikle Türkçe konuşmaya ehemmiyet verdikleri saptanmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmen, veli ve öğrencilerin her birinin ana dili olarak Türkçeyi önemseydiği görülmüştür. Özellikle velilerin ve öğretmenlerin, öğrencilerin asimile olup ana dillerini ve kültürlerini unutacaklarına dair kaygılı olmaları sivil toplum kuruluşlarında Türkçe dersi yapılmasına sebep olmuştur. Araştırmada derneklerin ana hedefinin dinî değerleri öğretmek olduğu tespit edilmesine karşın öğrencilerin ana dillerinden uzak kalmamaları amacıyla buradaki Türk vatandaşların talepleri üzere bu derslerin Türkçe işlendiği gözlemlenmiştir. Nitekim, bu kurumlara konum olarak yakın Fransızca din dersi yapan Arap camileri de mevcut ancak eğitimin Türkçe olmaması

sebebiyle veliler tarafından tercih edilmemektedir. Bu durum da velilerin Türkçeye olan hassasiyetlerini ortaya koymaktadır.

Velilerin ve öğrencilerin Türkçeyi önemsemelerinin temel sebeplerinden bir diğeri de Fransızca bilmeyen ve Türkiye'de bulunan yakınlarıyla iletişim sağlayabilmektir. Veliler, öğrencilerin hem aileleriyle hem de Türkiye'deki yakınları ile iletişim sağlamak amacıyla ana dillerini ve kültürlerini öğrenmelerini istediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırma sonrasında ortaya çıkan en temel sorunlardan birisinin ders kitabı eksikliği olduğu anlaşılmıştır. DITIB derneklerinde, YTB'nin projesi olarak yapılan Türkçe derslerinde, eğitim materyalleri öğretmenler tarafından hazırlandığı için görüşme yapılan öğretmenlerin bir kaynak kitap kullanmadıkları, internet vb. ortamlardan materyal sağladıkları görülmüştür. IGMG'ye bağlı olan derneklerde ise Türkçe ders kitaplarının ana teşkilat tarafından hazırlandığı fakat derneklerde bu kitapların mevcut olmadığı görülmüştür. Temel Bilgiler 3 kitabında yer alan Türkçe bölümünün ise öğrenci seviyesine göre ağır olduğu görüşme esnasında öğretmenler ve veliler tarafından belirtilmiştir.

Ders kitabı eksikliğini gidermek ve bu soruna çözüm bulabilmek amacıyla Türkçe dersi veren dernekler bir araya gelip ortak bir kaynak kitap belirleyebilirler. YTB projesi kapsamında verilen Türkçe derslerinde de yine YTB tarafından belli kaynak kitaplar önerilebilir ve bu kitapların derneklere ulaşımı sağlanabilir.

Bununla birlikte IGMG Eğitim Başkanlığı tarafından hazırlanan ancak derneklerde mevcut olmayan Türkçe dersi kaynak kitaplarını derneklerin temin etmesi, karşılaşılan materyal eksikliği sorununa çözüm olacaktır. Temel Bilgiler 3'te yer alan dil bilgisi konularının çocuklar için ağır olmaması sebebiyle bu kitapların yeniden seviyeye göre geliştirilmesi kitapların verimi açısından da faydalı olacaktır. Hem öğretmenler hem de veliler özellikle Temel Bilgiler 3 kitabında yer alan dil bilgisi konularının diğer konularla birlikte bütün seviyelere serpiştirilmesinin dersin kolay öğrenilmesine katkı sağlayacağını düşünülmektedir. Dil bilgisi konularının veya anlaşılması zor olan

kelimelerin Fransızca karşılığının kitaplarda bulunması dersin verimini daha da arttıracaktır.

Türkçe dersinin az krediye sahip olması da karşılaşılan bir başka sorundur. Çalışma yapılan derneklerin ana hedefleri dinî değerleri öğretmektir.

Veliler, Türkçe dersinin din derslerinden bağımsız olarak haftanın diğer günlerinde 1 veya 2 saat işlenmesinin bu soruna çözüm olacağını düşünmektedir. Türkçenin din dersleriyle aynı programa bağlı olması dersin az işenmesine sebep olmaktadır. Derneklerde verilen derslerin yarım gün yerine tüm gün yapılması ders saatlerinin artmasına sebep olacak böylelikle dersi yetiştiremeyen öğretmenler Türkçe ders saatinden kısımayacaktır. Yine zaman kısıtlılığında ötürü müfredatı detaylı işleyemeyen öğretmenlere de kolaylık sağlanmış olacaktır. Ayrıca daha önce hazırlanan müfredatın da zaman kısıtlılığında dolayı Türk kültürü, tarihi vb. konuları barındırmadığı göz önünde bulundurulduğunda ek ders saatinin birçok sorunun çözülmesine büyük katkı sağlayacağı açıktır.

Derneklerde tespit edilen bir diğer sorun ise Türkçe dersi veren öğretmenlerin birçoğunun Türkçe öğretimi alanında herhangi bir eğitim almamış olmasıdır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı desteklediği projelerde Türkçe dersi veren öğretmenlerden Türkçe bilgileri ve öğreticilik yeterliliklerine dair bir belge, bir sertifika talep ederken, Milli Görüş teşkilatlarına bağlı olan kurumlarda görev yapan öğretmenlerin dinî alanda eğitim almaları yeterli görülmektedir. IGMG derneklerinde görev yapan 12 eğitimciden 11 tanesi daha önce Türkçeyle ilgili bir eğitim almadıklarını ve bundan mütevellit kendilerinin Türkçe dersi konusunda ehil olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin kendilerini bu alanda yeterli görmemeleri ise Türkçe dersi sürecini olumsuz etkilemektedir.

IGMG gibi ana teşkilata bağlı olan dernekler görev yapan eğitimcilere dinî alanda takviye amaçlı seminerler, konferanslar gibi hizmet içi eğitim programları düzenlenmektedirler. Bu eğitim programlarını sadece din dersleriyle sınırlı tutmamak, Türkçe öğretimi formasyonu gibi ek sertifika vb. eğitimlerin dernekler tarafından düzenlenmesi, Türkçe

dersi veren öğretmenlerin bu sorunlarına büyük bir çözüm olacaktır. Ayrıca Türkçe dersi veren öğretmenlerin hem Türkçe dil bilgisine hem de bulunduğu ülkenin dil bilgisine hâkim olması öğrencilere dersi anlatırken kolaylık sağlayacaktır.

Öğrencilerin sadece Türkçe dersini sıkıcı bulmaları ve daha önce gördükleri konular içerisinde ilgilerini çeken herhangi bir konunun olmaması, öğretmen seçimine bağlı ortaya çıkan bir başka alt sorundur. Öğrenciler derste çok konu işlemediklerini, işledikleri konuların da alfabe, mevsimler, günler vs. gibi basit ve temel konular olduğunu belirtmişlerdir. Bununla beraber Türkçe dersini sık sık işlemediklerinden dolayı konuları unuttuklarını ve bir sonraki derste aynı konuları sürekli tekrar ettiklerini söylemişler, bu durumun da dersin sıkıcı olmasına neden olduğunu bildirmişlerdir.

Bu durumda yine bir önceki maddede yer aldığı gibi Türkçe dersi veren eğitimcilerin bu alanda kendilerine geliştirmeleri gerekmektedir. Bu çabayı sarf eden öğretmen, diğer derslere gösterdiği özeni Türkçeye de gösterecektir. Böylelikle müfredatta olan konuları detaylı bir şekilde işleyecek, öğrencilerin ilgilerini çeken konuları da göz önünde bulundurarak dersin işleniş seyrini olumlu yönde değiştirecektir. Binaen aleyh derslerde aynı konular sürekli tekrarlanmaz ve öğrencinin dersi sıkıcı bulmasının önüne geçilir.

Araştırma yapılan derneklerde söz konusu Türkçe dersi olduğunda öğretmen – öğrenci, öğretmen – veli arasındaki iletişimin kopuk olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin Türkçe dersi hakkındaki görüşlerinin ve beklentilerinin öğrencilerin ve velilerin görüşlerinden çok daha farklı olduğu görülmüştür. Bu durumda öğretmenlerin öğrencilerini tanıyamadıkları ve onların ne istediklerini bilmedikleri anlaşılmaktadır.

Yine öğretmenler, Türkçe ve Türkçe dersiyle ilgili velilerin ilgisiz olduklarını belirtirken, veliler de iddia edilen aksine çocuklarının Türkçe dersiyle ilgilendiklerini ve Türkçe konuşmaları için gayret sarf ettiklerini belirtmişlerdir. İş bu durumdayken öğrenci, öğretmen ve veli arasındaki iletişim kopukluğunun dersin verimini arttırmayacağı, aksine Türkçeye olan ilgiyi azaltacağı görülmektedir.

Öğretmen ve veliler ana dili eğitiminin ne kadar önemli olduğunu iyi bilmelidir. Bu amaçla konsolosluk, eğitim müşavirlikleri gibi resmî kurumlar düzenli bir şekilde anadil

olarak Türkçe öğrenmenin önemine vurgu yapan konferans, seminer serisi vb. programlar düzenleyebilir. Bir dilin sadece dil bilgisinden ibaret olmadığı, bir kimliğin oluşumu için en önemli unsur olduğu her kesim tarafından iyi bilinmelidir. Türkçe ve Türk kültürünün aynı anda öğretilmesi gerekmektedir. Ancak öğretmenlerin bu konuda biraz daha pasif kaldıkları görülmüştür. Velilerin Türkçeye ilgili olduklarını ifade etmelerine karşın öğretmenlerle Türkçe dersi hususunda iletişime geçmemiş olmamaları sorun teşkil etmektedir. Bu sebeple veliler, görüş ve düşüncelerini açık açık ifade etmelidirler. Ayrıca öğretmen, öğrenci ve veli olarak ortak faaliyetler, düzenlenmesi iletişim bağının kopmasına engel olacaktır. Bununla beraber dernekler veya öğretmenler, öğrenci ve velilerin taleplerini de değerlendirerek Türk kültürü, tarihi ve coğrafyası gibi konuların da yer aldığı yeni bir eğitim müfredatı düzenleyebilir. Bu sayede öğrenci ve veli beklentisi karşılanmış olur.

Bir başka sorun ise öğrencilerin Türkçeyi öğrenmek istemelerine karşın konuşma dili olarak Fransızca'yı tercih etmeleridir. Özellikle ortaokul döneminden itibaren öğrencilerin Türkçeden kopmaya başladıkları görülmüştür. Farklı ırktan olan arkadaş çevrelerinin genişlemesi, Fransız okullarında eğitim görmeleri, aile içinde anne baba ve kardeşler arasında iletişim dili olarak Fransızca'yı kullanmaları bu kopuşun en büyük etkenlerindedir.

Öğrencilerin Türkçe konuşmaları için kelime hazinelerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bunu da aile içinde Türkçe konuşarak, evde veya derneklerde kitap okuyarak, Türkçe filmler izleyerek ve Türkçe müzik dinleyerek gerçekleştirebilirler. Öğrencilerin Türkçeye olan ilgileri artarsa Türkçe konuşma istekleri de artacaktır. Bundan dolayıdır ki derneklerde düzenlenen metin okuma, şiir okuma, kompozisyon yazma gibi yarışmalar öğrencinin Türkçeye ve Türk kültürüne olan ilgisini arttırmaktadır. Türkiye'nin tarihi ve kültürel şehirlerine veya Türkçe konuşulacak ortamlara gezilerin düzenlenmesi bu konuda fayda sağlayacaktır.

Bu bağlamda derneklerin, öğretmen, öğrenci ve velilerin koordineli bir şekilde işbirliği içerisinde çalışarak, araştırmamızda ortaya konan sorunlara eğilmeleri ve gerekli

uygulamaları gerçekleştirmeleri yurtdışındaki Türk çocuklarına Türkçe eğitim verilmesi konusunda katkı sağlayacaktır.

Öneriler

Araştırma esnasında karşılaşılan sorunlara şu öneriler sunulabilir:

Türkçe dersi veren kurumlar MEB bünyesinde yurtdışındaki Türk çocuklarına Türkçe ve Türk kültürü öğretilmesi amacıyla Bayram Baş ve Özay Karadağ tarafından geliştirilen ilkokul ve ortaokulu kapsayan sekiz seviyeye yönelik Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarını kullanabilirler. Ayrıca her yaş seviyesine göre hazırlanan bu kitapların değerlendirilmesi veya yeniden Türkçe kaynak kitabının oluşturulması aynı konuların tekrar edilmesine engel olacaktır.

Derneklerde görevli olan öğretmenlerin zaman açısından ek Türkçe dersi verecek imkânları yoksa bu durumda konsolosluk tarafından EILE kapsamında (eski sisteme göre ELCO) görevlendirilen öğretmenlerden Türkçe dersi konusunda yardım talebinde bulunulabilir.

KAYNAKLAR

- Arabacı, F. (1997). Fransa'da Müslüman toplumun örgütlenmesi ve Türk İslam kimliğini korumada cami ve derneklerin fonksiyonu. *Diyanet İlmî Dergi*, 33(3), 87-106.
- Akıncı, M.A. (2007, Mayıs 5-6). Fransa'da Türkçe Ana Dili Eğitimi ve İki Dilli Türk Çocuklarının Dil Becerileri. II. Avrupa Türk Dili Bilgi Şöleni, Ankara.
- Arı, T. (2015). *İki Dilli Türk Çocuklarının ve Velilerin Ana Dili Türkçeyi Öğrenme Tutumları (Aisne Bölgesi-Fransa Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara.
- BBC (2019, Şubat 6). *Hangi ülkede kaç Türk vatandaşı yaşıyor?* 10 Haziran 2022 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-47134873> adresinden alındı.
- Büyüköztürk, Ş., vd. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21. Baskı). Pegem Akademi.
- Causeur (2021, Nisan 27): *Les Turcs en France: un "isolat" séparatiste?*, 05 Temmuz 2022 tarihinde <https://www.causeur.fr/les-turcs-en-france-un-isolat-separatiste-197281> adresinden alındı.
- Centre Culturel Anatolie (2020): *Qui sommes-nous?*, 05 Temmuz 2022 tarihinde <https://cca-anatolie.com/> adresinden alındı.
- CNED (2020): <https://www.cned.fr/scolaire/lycee/general>
- Deprieck, M. (2015, Mart 03). *Bruno Le Maire veut expulser de l'école les "langues et culture d'origine"*. L'Express: 10 Temmuz 2022 tarihinde https://www.lexpress.fr/actualite/politique/lr/bruno-le-maire-veut-expulser-de-l-ecole-les-langues-et-cultures-d-origine_1657272.html adresinden alındı.
- Dervişoğlu, G (2018). *L'enseignement de la langue et culture d'origine turque en Alsace depuis 2013: quel nouveau dispositif, quel nouveau public?*. (Doktora Tezi). Strasbourg Üniversitesi. Strasbourg
- DITIB (2022): *Eğitim ve Uyum Faaliyetleri*. 03 Temmuz 2022 tarihinde <http://www.ditib.de/default1.php?id=6&sid=5&lang=en> adresinden alındı.
- Elysée (2020, Şubat 18). *Protéger les libertés en luttant contre le séparatisme islamiste: conférence de presse du Président Emmanuel Macron à Mulhouse*. 06 Temmuz 2022 tarihinde <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2020/02/18/protoger-les-libertes-en-luttant-contre-le-separatisme-islamiste-conference-de-presse-du-president-emmanuel-macron-a-mulhouse> adresinden alındı.
- Fortin, F (2020). *Lutte contre le séparatisme islamiste : d'abord contrer les influences étrangères*. Banques des Territoires. 10 Temmuz 2022 tarihinde

- <https://www.banquedesterritoires.fr/lutte-contre-le-separatisme-islamiste-dabord-contrer-les-influences-etrangeres> adresinden alındı.
- IGMG (2020): *IGMG Genel Merkez Yapılanması*. 12 Temmuz 2022 tarihinde <https://www.igmg.org/tr/hakkimizda/2/> adresinden alındı.
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2016). *Anadilim Türkçe Hazırlık 1*. (1. Baskı). 99names Communicaiton GmbH
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2016). *Anadilim Türkçe Hazırlık 2*. (1. Baskı). 99names Communicaiton GmbH
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2002). *Temel Bilgiler 3*. (2. Baskı). İslam Toplumu Milli Görüş Eğitim Yayınları
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2009). *Temel Bilgiler 2*. (12. Baskı). İslam Toplumu Milli Görüş Eğitim Yayınları
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2012). *Temel Bilgiler 1*. 99names Communicaiton GmbH
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2012). *Temel Bilgiler 2*. (27. Baskı). 99names Communicaiton GmbH
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2012). *Temel Bilgiler 3*. (27. Baskı). 99names Communicaiton GmbH
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2017). *Orta Öğretim Müfredatı*. (1. Baskı). Plural Publications GmbH
- IGMG Eğitim Başkanlığı. (2017). *Temel Eğitim Müfredatı*. (1. Baskı). Plural Publications GmbH
- IGMG Genel Sekreterlik (2015, Kasım 06). *Yayınevi – “Bu topraklarda İslam’ın yer edinmesine katkı sağlıyoruz.”* 25 Haziran 2022 tarihinde <https://www.igmg.org/tr/yayinevi-bu-topraklarda-islamin-yer-edinmesine-katki-sagliyoruz/> adresinden alındı.
- INALCO (2020): *J'apprends le turc à Inalco*. 10 Temmuz 2002 tarihinde <http://www.inalco.fr/langue/turc> adresinden alındı.
- Kara İ., & Yılmaz A. (2021). Activities for Mother Tongue Education and Protection of Identity of the Turkish Diaspora in France. *International Journal Of Field Education* 7(2), 77 – 91. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2058787>
- Karadağ, Ö., & Baş, B. (2019). *Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimi*. (1. Baskı). MEB Yayınları
- Mays, N., & Pope, C. (2000). *Qualitative research in health care, assessing quality in qualitative research*. BMJ, 320, 51.
- Millerlerarası Andlaşma, (2021). *Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete* (31401, 20 Şubat 2021).
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Nargül, S. (2019). *La Participation Politique Et Les Associations Dans La Diaspora Turque en France: Cas de Paris et Strasbourg*. (Yüksek Lisans Tezi). Galatasaray Üniversitesi, İstanbul.
- Observatoire- Immigration (2021, Nisan 29): *Les Turcs en France: un "isolat" séparatiste?* 15 Temmuz 2022 tarihinde https://observatoire-immigration.fr/wp-content/uploads/2021/04/OID_Les-Turcs-en-France.pdf adresinden alındı.
- Onger, D., F. (2010, Ekim 21). *Fransa'daki Türk Varlığı*. TASAM. 01 Temmuz 2022 tarihinde https://tasam.org/tr-TR/Icerik/4208/fransadaki_turk_varligi adresinden alındı.
- Saïkali, E. (2020, Ekim 28): *Le diaspora turque à Paris maoritirement opposée à Erdogan*. Franceinfo. 13 Temmuz 2022 tarihinde <https://france3-regions.francetvinfo.fr/paris-ile-de-france/paris/diaspora-turque-paris-majoritairement-opposee-erdogan-1888878.html> adresinden alındı.
- Sarıtaylı, T. (2020, Aralık 04). *Fransa İçişleri Bakanı Darmanın, Ülkedeki 76 Camiye Yapılacak Denetimlerin Başladığını Açıkladı*. Haberler.com. <https://www.haberler.com/politika/fransa-icisleri-bakani-darmanin-ulkedeki-76-camiye-13778991-haberi/> adresinden alındı.
- Sénat (2022, *Le Programme D'Enseignement Des Langues et Cultures D'origines*. 05 Temmuz tarihinde <http://www.senat.fr/rap/r03-063/r03-06320.html> adresinden alındı.
- Service – Public.fr (2022). *Comment devenir Français?*. 10 Temmuz 2022 tarihinde https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F34708/1_0_1_1_1_1 adresinden alındı.
- Trippenbach, I. (2019, Ekim 04). *François Héran: «La formule du grand remplacement se propage à la vitesse de la lumière.»* 12 Temmuz 2022 tarihinde L'Opinion: <https://www.lopinion.fr/politique/francois-heran-la-formule-du-grand-replacement-se-propage-a-la-vitesse-de-la-lumiere> adresinden alındı.
- Türkiye Cumhuriyeti Paris Başkonsolosluğu, (2020), Eğitim. 10 Temmuz 2022 tarihinde <http://paris.bk.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/121252> adresinden alınmıştır.
- Yıldırım A., & Şimşek H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. Baskı). Seçkin.
- YTB, (2019). *Evliya Çelebi Kültür Gezileri*. 10 Temmuz 2022 tarihinde <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/evliya-celebi-kultur-gezileri> adresinden alındı.
- YTB, (2021). *Türkçe Saati Proje Destek Programı*. 30 Haziran 2022 tarihinde <https://www.ytb.gov.tr/duyurular/turkce-saati-proje-destek-programi> adresinden alındı.

ORCID

Reyhan Ballı <https://orcid.org/0000-0003-4760-4218>

Bayram Baş <https://orcid.org/0000-0003-3569-9395>

SUMMARY

Introduction

Turkish population in France is growing more and more each year. The agreement between France and Turkey "ELCO" was signed in 1978 to ensure that Turkish and Turkish citizens are not far from Turkish and Turkish culture. In previous studies, important information has been identified about the Turkish migration to France, the Turkish identity built with the established non-governmental organizations, and the Turkish learning of children of Turkish origin. However, previous studies are about Turkish lessons, which are within the scope of "Mother Tongue and Culture Lessons", and today within the scope of "International Foreign Language Lessons".

The aim of this study is to identify the problems encountered during the Turkish lesson in non-governmental organizations that conduct Turkish lessons in Paris, France and to offer solutions to these problems.

In line with this general purpose, it has been tried to find answers to the following sub-problems:

1. How is the Turkish teaching process in non-governmental organizations?
2. What are the problems encountered during the Turkish course given in non-governmental organizations?
3. What are the solutions for the problems encountered during the Turkish lesson given in non-governmental organizations?

Method

This research is a qualitative study patterned with a single nested case study.

Qualitative research can be defined as research in which qualitative data collection methods such as observation, interview and document analysis are used, and a qualitative process is followed to reveal perceptions and events in a natural environment in a realistic and holistic way (Yıldırım and Şimşek, 2016).

This work is a case study because it was conducted with the aim of "defining and seeing the details that make up an event, developing possible explanations for an event and evaluating an event" (Gall, Borg and Gall, 1996 as cited in Büyüköztürk, et al. 2019).

While there may often be more than one substratum or unit within a single case, the relevant case of a case study is its orientation to more than one subunit that may be in a state. In this study, a nested single case design was used. The only case handled in this context is the Turkish lessons applied in non-governmental organizations. Educational materials and programs used in different non-governmental organizations provide the situation of being intertwined as a sub-unit.

Findings

The problems encountered during the Turkish lessons provided by non-governmental organizations were categorized as follows: problems related to the curriculum, course materials and curriculum,

teacher selection, the way the lesson is taught, teacher, student and parent communication, and students' choice of French as the spoken language. Solution suggestions presented by teachers, students and parents for the defined problems were finally classified as a result of the study.

Conclusion and Suggestions

During this study, interviews were conducted with students aged 9-15 who take Turkish lessons in non-governmental organizations in Paris, their parents, teachers and the curriculum and course materials were examined. In the research, findings about the Turkish teaching process carried out in non-governmental organizations were presented. It has been determined that the problems encountered during the Turkish lesson given in non-governmental organizations depend on the curriculum, course materials and curriculum, teacher selection, course teaching, teacher, student and parent communication, and students' choice of French as the spoken.

The following suggestions can be offered to the problems encountered during the research:

Culture textbooks for eight levels, including primary and secondary schools, developed by Bayram Baş and Özyay Karadağ in order to teach Turkish and Turkish culture to Turkish children abroad within the body of the Ministry of National Education.

It is highly recommended that teachers apply to YTB if the associations or the main organization do not have the opportunity to carry out Turkish teaching formation courses with their own efforts.

The associations can apply to the "Evliya Çelebi Cultural Trips" program organized by the Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB) (YTB, 2019).

Ek 1. Etik Kurul Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı :30.10.2020 - E.2010300016 Yazının Ekidir

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Akademik Etik Kurul

Toplantı Tarihi: 22.10.2020

Toplantı No:2020/09

AKADEMİK ETİK KURUL TOPLANTI KARARI

Yürütücülüğünü Üniversitemiz Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Bayram BAŞ'ın danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Reyhan BALLI'nın yapacağı "**Fransa'daki Sivil Toplum Kuruluşlarınınca Uygulanan Türkçe Eğitimi Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ve Önerilen Çözümler**" adlı çalışma ve bu çalışmada kullanılacak veri toplama araçları ve yöntemlerine ilişkin bilgilerde etige aykırı herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Akademik Kurul Üyeleri

Prof. Dr. Abdürrezzak E. BOZDOĞAN
Başkan

Prof. Dr. Nihan ÇETİN DEMİREL
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Kenan AYDIN
Üye

Prof. Dr. Adem BAKKALOĞLU
Üye

Prof. Dr. Erhan ALTAN
Üye

